

Zdroj: Euro, 7.4.2015
Strana: 50
Autoři: Martin Bohuslav, senior advokát v Ambruz & Dark Deloitte Legal a vedoucí týmu nemovitostního práva pro středoevropský region a Zdeněk Horáček, advokát v Ambruz & Dark Deloitte Legal

Kotrmelce ve stavebnictví

Novela v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí bude mít pro stavebníky zásadní důsledky.

Novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí nabývá účinnosti od dubna 2015. Reaguje zejména na dlouho diskutovanou účast veřejnosti v řízeních navazujících na proces posuzování vlivů na životní prostředí. Novela rovněž upravuje samotné procesy projektů podléhajících EIA.

Stanovisko EIA by již nemělo být pouze jakýmsi nezávazným podkladem v navazujícím řízení, nýbrž závazným stanoviskem. Bude tedy podkladem, se kterým se musí správní orgán vedoucí řízení řádně vypořádat.

Sousedova práva Pojetí veřejnosti dotčené procesem EIA je širší než dosud. Dotčenou veřejností se zvláštními právy v řízeních je nejen osoba, která může být rozhodnutím v navazujícím řízení dotčena ve svých právech a povinnostech (např. vlastník sousedního pozemku), ale rovněž i právnická osoba, jejímž hlavním předmětem činnosti je ochrana životního prostředí nebo veřejného zdraví. Tato právnická osoba musela existovat nejméně tři roky přede dnem zahájení řízení, případně musí mít podporu nejméně 200 osob. Dotčená veřejnost se může vyjadřovat k dokumentaci, vystupovat jako účastník řízení nejen v navazujících řízeních na proces EIA a musí být zvláště informována. Může napadat nejen rozhodnutí v navazujícím řízení, ale rovněž soudně napadnout výsledek zjišťovacího řízení, podle něhož záměr nebo jeho změna nebudou posuzovány stran vlivů na životní prostředí. Ačkoli soud musí rozhodnout o takové žalobě do 90 dnů, bude to samozřejmě bez ohledu na výsledek znamenat prodlevu v řízení.

V případě vydání povolení záměru v navazujícím řízení může dotčená veřejnost vždy napadnout takové povolení odvoláním, a to bez ohledu na skutečnost, zda se řízení v prvním stupni účastnila, či nikoli. Stejně tak může rozhodnutí v řízení navazujícím na proces posuzování vlivů na životní prostředí napadnout správní žalobou. Soud přizná žalobě odkladný účinek v případě, že hrozí nebezpečí, že realizací záměru může dojít k závažným chybám na životním prostředí, na druhé straně však musí rozhodnout do 90 dnů.

Novela bohužel zasáhne i již rozběhnuté povolovací procesy. Příslušné orgány k vydávání stanovisek EIA znovu přezkoumají, zda tato stanoviska splňují podmínky směrnice EIA 2011/92/EU, a teprve poté vydají kladné závazné stanovisko pro projekt. Pokud tato stanoviska požadavky nespĺňují, bude muset proběhnout nové posuzování vlivů na životní prostředí. Orgány vedoucí řízení budou muset do 1. května 2015 zveřejnit novelou požadovaným způsobem všechny informace, které doposud takto nezveřejnily. Optimismus může naplňovat stavebníky v případě úsilí o urychlení procesů dotýkajících se přípravy a realizace staveb. Ministerstvo dopravy a ministerstvo pro místní rozvoj připravují dva zásadní právní předpisy, které mohou dobu přípravy a realizace staveb výrazně pozitivně ovlivnit: nový zákon o liniových dopravních stavbách a novelu stavebního zákona.

Zrychlení staveb?

Pokud by byly uvedené zákony přijaty dle představ předkladatelů, zcela jistě by urychlily přípravu staveb. Návrh věcného záměru zákona o liniových dopravních stavbách již prošel vnějším připomínkovým řízením. Vláda jej však ještě neprojednala, jelikož se proti němu postavila řada připomínkových míst. Rozpory bohužel trvají zřejmě ve všech klíčových bodech.

Zjednodušená řízení dle záměru zákona o liniových dopravních stavbách se dotýkají pouze strategických dopravních staveb, tedy staveb dálnic, silnic první třídy a drah celostátních a regionálních a staveb a zařízení s nimi souvisejících. Zrychlení povolovacích procesů je založeno v podstatě na samostatném řešení strategických dopravních staveb mimo jakákoli další řízení. Územní plánování by bylo založeno na novém centrálním územněplánovacím nástroji vedle Politiky územního rozvoje zpracovávaném výlučně pro tyto stavby, tzv. Plánu potřeb. Ten by měl tvořit přílohu k zákonu o liniových dopravních stavbách a být závazný pro rozhodování o změnách v území.

Průtahům v řízení by mělo zabránit vyloučení odvolání proti rozhodnutí ministerstva dopravy o povolení stavby, kdy je možná pouze žaloba k Nejvyššímu správnímu soudu. Je však otázkou, zda tímto postupem lze zajistit dostatečnou ochranu práv účastníků řízení a zejména jak dlouho takové řízení bude u Nejvyššího správního soudu trvat, když většina námitek proti stavebnímu povolení v prvním stupni bývá zpravidla vyřešena v odvolacím řízení. Povolení stavby ministerstvem dopravy bude znamenat i prokázání veřejného zájmu v případném vyvlastňovacím řízení, které povede rovněž ministerstvo dopravy. To je sice též časově velmi výhodné řešení, s ohledem na judikaturu Ústavního soudu ve věcech veřejného zájmu by však veřejný zájem měl být vždy prokazován v konkrétním vyvlastňovacím řízení.

Rovněž desetiletá platnost povolení liniové stavby s možností pětiletého prodloužení je dlouhodobým zajištěním práv stavebníka s ohledem na finanční náročnost těchto projektů. Na druhé straně však znamená dlouhodobou blokadu jiného rozvoje území. Ke stavební uzávěře dojde již vyvěšením záměru na dotčených úředních deskách, přičemž návrh věcného záměru počítá s nejdéle čtyřletou lhůtou. Myšlenka jednotného řízení neprovází pouze návrh věcného záměru zákona o liniových dopravních stavbách.

Současně má být zakotvena i v připravované novele stavebního zákona. Jejím hlavním záměrem je totiž sjednotit povolovací řízení do jednoho, tzv. jednotného povolovacího řízení. Pro jeden záměr by tedy měla postačovat jedna žádost, být vedeno jedno řízení u jednoho orgánu státní správy a výsledkem takového řízení by mělo být jedno rozhodnutí. V jednom řízení by se tedy vyřešily vedle umístění stavby a jejího povolení rovněž související procesy EIA, výjimky z požadavků zákona o ochraně přírody a krajiny nebo povolení provozu stavby stran vypouštění škodlivých látek do ovzduší, nakládání s vodami nebo nakládání s odpady. To vše zřejmě prostřednictvím závazných stanovisek dotčených orgánů, která by nahradila v současné době vydávaná rozhodnutí.